



Pohjoissaame, lyhyt oppimäärä 18.3.2021

Alustavat hyvän vastauksen piirteet 18.3.2021

Tämä tiedosto on saavutettavissa ruudunlukuohjelmalla.

Alustavat hyvän vastauksen piirteet on suuntaa-antava kuvaus kokeen tehtäviin odotetuista vastauksista ja tarkoitettu ensisijaisesti tueksi alustavaa arvostelua varten. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät välttämättä sisällä ja kuvaa tehtävien kaikkia hyväksytyjä vastauksia. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät ole osa Ylioppilastutkintolautakunnan yleisissä määräyksissä ja ohjeissa tarkoitettua tietoa siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu yksittäisen kokelaan koesuoritukseen. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät sido Ylioppilastutkintolautakuntaa lopullisen arvostelun perusteiden laadinnassa.

Täydet pisteet voi saada vain vastaus, joka ei sisällä väärää tietoa.

Koesuorituksia ei saa kopioida. Ne ovat salassa pidettäviä asiakirjoja.

Digitaalisen kokeen arvostelupalvelun ohjeet ovat lautakunnan verkkosivuilla osoitteessa:

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/arvostelupalvelun-kayttoohje-opettajille>

Tehtävien 7 ja 8 arvioivat piirteet on kuvattu kriteeritaulukossa, joka on Ylioppilastutkintolautakunnan antamissa toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten kokeita koskevissa määräyksissä.

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/kielikokeet_maaraykset_fi.pdf

Kirjoitelmien arvostelussa noudatetaan pääpiirteissään samoja arvosteluperiaatteita kuin muissa kielten kokeissa. Arvostelussa painotetaan kuitenkin vielä enemmän kuin muissa kielissä kriteeriä ”viestinnällisyys”. Arvostelua täydentävistä kriteereistä puolestaan painotetaan vähemmän kriteeriä ”kielellinen laajuus ja tarkkuus” kuin kriteeriä ”tekstin sisältö ja rakenne”. Tätä päätöstä on perusteltu sillä, että pohjoissaamen kirjakieli on melko nuori, sekä sillä, että sen jatkuvan, laadukkaan ja kokonaisvaltaisen opettamisen järjestämisessä on vielä haasteita.

Virheet/ongelmakohdat alleviivataan aina. Jokaista alleviivausta ei tarvitse kommentoida sanallisesti, mutta halutessaan mitä tahansa kohtaa voi tarkentaa kommenttikenttään.



Täydet pisteet antavan vastauksen sisällöt

Tehtävissä 1–2 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Täydet pisteet voi saada vain vastauksesta, joka on sisällöltään täydellinen tai lähes täydellinen. Yksittäisestä virheestä vähennetään tyypillisesti 1 p. Pisteitä vieviksi puutteiksi katsotaan aina seuraavat:

- Sana on kokonaan kääntämättä, jolloin se puuttuu tai on annettu lähdekielen sana.
- Sana on käännetty aivan väärin. Lähimerkitysvariaatio kuitenkin sallitaan, jos lauseen merkitys ei muutu merkittävästi.
- Verbi on väärässä aikamuodossa, persoonassa, numeruksessa tai tapaluokassa. Jos sama virhe on kahdessa tai useammassa saman virkkeen verbissä, siitä vähennetään pisteitä vain kerran.

Virheet verbissä, subjektissa ja objektissa katsotaan merkittävämmiksi kuin vähemmän keskeisissä lauseenjäsenissä, ja siksi vähäiset virheet muissa lauseenjäsenissä on mahdollista sallia tai niistä voidaan vähentää vain puoli pistettä.

Vaikka käännöksessä on useita virheitä, voidaan siitä kuitenkin antaa 1 p., jos kokelas on selvästi jossain määrin ymmärtänyt käännettävän kohdan. Pistevähennyksiä ei tehdä esimerkiksi suomen kielelle epätavallisesta sanajärjestyksestä tai muista sellaisista kielenpiirteistä, jos kieli on kuitenkin muuten moitteetonta tai lähes moitteetonta. Murreilmaisuja hyväksytään tapauskohtaisesti, tyypillisesti silloin, jos saamenkielisellemme sanalle ei ole selvää tai laajalti tunnettua vastinetta yleiskielessä.

Osa 1: Teavstta ipmirdeapmi (90 p.)

1. Ruovttoluotta Sápmái (30 p.)

1.1 (3 p.) (tekstivastaus)

- Kun astuin sisään (1 p.) ja kävelin käytäviä pitkin (1 p.), minusta tuntui kuin olisin astunut Saamenmaahan/pohjoiseen (1 p.).

1.2 (3 p.) (tekstivastaus)

- Yhtäkkiä tunsin (1 p.), että olin tullut kotiin (1 p.), vaikka olin keskellä Hollywoodia (1 p.)!
(Tai: Yhtäkkiä tunsin (1 p.) tulleeni kotiin (1 p.), vaikka olin keskellä Hollywoodia (1 p.)!)

1.3 (3 p.) (tekstivastaus)

- Yksi kuva (1 p.) kosketi minua (1 p.) kaikista eniten (1 p.).



1.4 (3 p.) (tekstivastaus)

- – – jossa Elsa seurueineen (1 p.) seisoo vaaran huipulla (1 p.) katselemassa satumaahan (1 p.) – –.

1.5 (3 p.) (tekstivastaus)

- Ymmärtääkseni (1 p.) he katsovat (1 p.) kohti pohjoista (1 p.).

1.6 (3 p.) (tekstivastaus)

- Tuntui siltä (1 p.), että Disneyn työryhmä laittoi/lisäsi elokuvaan (1 p.) pohjoisen/saamelaisen luonnon kauneuden (1 p.).

1.7 (3 p.) (tekstivastaus)

- He alkoivat ahkerasti (1 p.) kuvata syksyn värejä (1 p.) ja luontoa (1 p.).

1.8 (3 p.) (tekstivastaus)

- Elokuvan ensi-illassa (1 p.) minusta jännittävintä (1 p.) oli katsoa/nähdä, miten me saamelaiset olemme vaikuttaneet elokuvaan (1 p.).

1.9 (3 p.) (tekstivastaus)

- – – ihmiset ympäri maailmaa (1 p.) etsivät yhteenkuuluvuutta (1 p.) ja tietoja omista esi-isistään (1 p.).

1.10 (3 p.) (tekstivastaus)

- Monet yrittävät (1 p.) löytää (1 p.) saamelaisen identiteettinsä (1 p.).

2. Dánsunjumežagat Katja ja Birit (30 p.)

2.1 (3 p.) (tekstivastaus)

- Katja ja Birit ovat laittaneet (1 p.) saamenpuvut päälleen (1 p.) ja ovat menossa Helsingin keskustaan (1 p.).

2.2 (3 p.) (tekstivastaus)

- Selviää (1 p.), että Töölönlahti ei olekaan järvi (1 p.), vaikka siltä se vaikuttaa (1 p.).

2.3 (3 p.) (tekstivastaus)

- Suomen kieltä olisi näköjään (1 p.) hyödyllistä (1 p.) osata (1 p.).

2.4 (3 p.) (tekstivastaus)

- He kaksi ovat niin samannäköisiä (1 p.), että ulkopuolisten (1 p.) on vaikea erottaa heitä toisistaan (1 p.).

2.5 (3 p.) (tekstivastaus)

- Meillä ei ole tapana (1 p.) mainostaa (1 p.) saamelaistaustaamme täällä (1 p.).



2.6 (3 p.) (tekstivastaus)

- Onneksi (1 p.) heidän vanhempansakin (1 p.) muuttivat (1 p.).

2.7 (3 p.) (tekstivastaus)

- Se merkitsee kaikkea. (1 p.) Baletti on heidän (1 p.) suuri haaveensa. (1 p.)

2.8 (3 p.) (tekstivastaus)

- Kotoa Karasjoelle (1 p.) on suuntaansa / yhteen suuntaan (1 p.) 70 kilometriä (1 p.).

2.9 (3 p.) (tekstivastaus)

- Kyllä se on raskasta (1 p.), mutta me haluamme harjoitella (1 p.), he sanovat (1 p.).

2.10 (3 p.) (tekstivastaus)

- Heidän täytyy asua (1 p.) siellä, missä tanssityöt ovat (1 p.): suurissa kaupungeissa (1 p.).

3. "Jikŋon buvtii min Sápmái" (20 p.)

Tehtävässä 3 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Alla on määritelty kussakin tehtävässä vaadittavat tiedot ja siitä saatava pistemäärä. Jos vastauksen jonkin osan sisältö on joltain osin vajaa, voidaan siitä vähentää pisteitä. Vastauksen tulee olla virkkeen tai vähintään lausekkeen muodossa, joten yksittäiset sanat eivät yleensä ole täysiin pisteisiin oikeuttava vastaus. Tehtävässä vaaditun yli menevästä tiedosta ei rangaista. Vastauksesta voidaan antaa 1 p., jos kokelas on selvästi jossain määrin ymmärtänyt tekstikohdan, josta kysytään, muttei ole onnistunut tuottamaan kunnollista vastausta.

3.1 Mikä sai Murin perheen innostumaan matkasta Lappiin? Vastaa lyhyesti suomeksi. (4 p.) (tekstivastaus)

- Nähtyään Frozen II -animaation (2 p.) lapset halusivat nähdä poroja (2 p.).

3.2 Mitä lapset halusivat tehdä Lapissa (kaksi asiaa)? Vastaa lyhyesti suomeksi. (4 p.) (tekstivastaus)

- He halusivat maata lumessa ja tuntea lumen (2 p.) sekä maistaa sitä (2 p.).

3.3 Miksi lapset saivat vapaata koulusta? Vastaa lyhyesti suomeksi. (2 p.) (tekstivastaus)

- Opettajan mielestä matka Lappiin on opintomatka. (2 p.)

3.4 Mikä houkuttelee matkailijoita Lappiin (kolme asiaa)? Vastaa lyhyesti suomeksi. (6 p.) (tekstivastaus)

- Koira-ajelut (2 p.), lumi, kaamos (2 p.) ja revontulet (2 p.).

3.5 Mitä Dave ja Laura aikovat tehdä matkan jälkeen? Vastaa lyhyesti suomeksi. (4 p.) (tekstivastaus)

- He aikovat kertoa saamelaisista (2 p.) työpaikoilla ja koulussa (2 p.).



4. "Dáppe ruohtadit sáhpánat" (10 p.)

4.1 Missä kunnossa Koutokeinon Punaisen Ristin toimipaikka on? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Se on käyttökelvoton. (2 p.)

4.2 Mitä johtaja Marit Lovise Logje Malin on havainnut vapaaehtoisten osallistumisesta pelastustoimiin? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Noin 70 % osallistuu aktiivisesti. (2 p.)

4.3 Mitä hiiriongelmaista todetaan? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Hiirenloukuista ja myrkyistä huolimatta ongelmaa ei ole saatu ratkaistua. (2 p.)

4.4 Mitä toimipaikassa ei voi tehdä? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Vaihtaa vaatteita. (2 p.)

4.5 Miksi toimipaikkaa pidetään hyvänä? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Se on sopivan kokoinen. (2 p.)

Osa 2: Ráhkadus ja sátnerádju (20 p.)

5. Vállje rivttes molssaeavttu (10 p.)

- 5.1 olbmo (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.2 oahpaha (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.3 leaba (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.4 ii dárbbas (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.5 deháleabbo (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.6 mihkkige (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.7 veahki (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.8 áddii (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.9 eatnamiid (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.10 manjis (1 p.) (monivalintavastaus)

6. Dievasmahte teavstta (10 p.)

6.1 ruoktu (1 p.) (tekstivastaus)

- ruovttus (1 p.)

6.2 veallát (1 p.) (tekstivastaus)

- veallá (1 p.)



6.3 leat (1 p.) (tekstivastaus)

- ledjen (1 p.)

6.4 mánná (mon.) (1 p.) (tekstivastaus)

- mánáid (1 p.)

6.5 gávdnot (1 p.) (tekstivastaus)

- gávdnui (1 p.)

6.6 stohpu (1 p.) (tekstivastaus)

- stohpui (1 p.)

6.7 hállat (1 p.) (tekstivastaus)

- hála (1 p.)

6.8 láibi (1 p.) (tekstivastaus)

- láibbi (1 p.)

6.9 báitit (1 p.) (tekstivastaus)

- báitá (1 p.)

6.10 bieggá (1 p.) (tekstivastaus)

- biekká (1 p.)

Osa 3: Čálus (99 p.)

7. Oanehis čálus (33 p.)

8. Guhkit čálus (66 p.)

Tehtävissä 7 ja 8 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita (ks. myös alussa):

- Annetun aiheen noudattamatta jättämisestä, myös osittaisesta, jos se on merkittävää, vähennetään aina 5 p. (lyhyt teksti) tai 10 p. (pitkä teksti).
- Yli- tai alipitkien tekstien arvostelussa noudatetaan aina samoja pisteiden vähentämisen periaatteita kuin toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten digitaalisten kokeiden määräyksissä on ohjeistettu.
- Vaikeaselkoisesta tai samoja asioita toistavasta sisällöstä voidaan vähentää pisteitä.
- Väärässä merkityksessä (myös esim. adverbijohdos adjektiivin predikatiivimuodon sijaan) tai sopimattomassa kontekstissa käytetyistä sanoista vähennetään 1 p./tapaus.
- Suomen kielen fraasien suorasta kääntämisestä vähennetään 1–2 p./tapaus laajuuden ja ymmärrettävyysongelman mukaan. Fraasissa olevat muut kielioppivirheet huomioidaan erikseen.



- Sanastollisesti rikkaasta, rakenteeltaan hyvästä tai sisällöltään positiivisesti persoonallisesta aiheesta tai tyylistä voidaan antaa lisää 1–5 p. (lyhyt) tai 1–10 p. (pitkä).
- Kieliopillisista seikoista 1 p:n menetykseen johtavat ainakin seuraavat väärät taivutusmuodot:
 - objektin, subjektin tai predikatiivin väärä sijamuoto tai numerus
 - verbin väärä persoonamuoto tai numerus (suhteessa subjektiin) tai aikamuoto (suhteessa muuhun tekstiin); predikaatin osalta huomioidaan myös sen infiniittiset osat ja niiden oikeellisuus
 - subjektin, erityisesti pronominin, väärä numerus (suhteessa verbiin tai referenttiin, johon viitataan)
 - numeraalin pääsanana väärä sijamuoto
 - adjektiivin väärä muoto (attribuutti vs. predikatiivi)
 - postposition tms. määrite muussa sijamuodossa kuin genetiivissä.

Sensori voi oman harkintansa mukaan vähentää vain 1 p:n, jos hän katsoo muun kuin edellä mainitun taivutusmuotovirheen olevan merkitykseltään vähäisempi ja se on muussa kuin keskeisimmässä lauseenjäsenissä. Jos samassa sanassa on useita virheitä, huomioidaan näistä kuitenkin vain vakavin eikä muista virheistä vähennetä enää pisteitä.

Yksittäiset kirjainvirheet (esim. á ~ a, astevaihtelu) eivät vaikuta arvosteluun tilanteissa, joissa on ilmeistä, että kokelas on tuntenut käyttämänsä sanan. Näin on erityisesti silloin, jos toisaalla samassa tekstissä kirjain tai merkki on oikein. Kirjainvirheet kuitenkin vaikuttavat arvosteluun, jos sanan taivutustyyppi on selvästi ymmärretty väärin.